

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. ISAK-751
(Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. rugsėjo 3 d. įsakymo Nr. ISAK-1798 redakcija)

ISTORIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Istorijos valstybinio brandos egzamino programa (toliau – programa) parengta vadovaujantis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiomis programomis ir bendrojo išsilavinimo standartais XI–XII klasėms, patvirtintais Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. rugpjūčio 21 d. įsakymu Nr. 1465. Istorijos egzaminų programoje nurodyti reikalavimai mokinių pasiekimams parengti vadovaujantis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose keliamais ugdymo tikslais bei bendrojo išsilavinimo standartuose fiksuotais mokinių pasiekimais.

2. Programa siekiama apibrėžti egzamino turinį, užduoties formą, reikalavimus mokinių žinioms ir gebėjimams. Šiuo dokumentu privalo vadovautis egzamino užduočių rengėjai.

3. Istorijos valstybinio brandos egzaminu (toliau – egzaminu) siekiama įvertinti kiekvieno egzaminuojamojo žinias, igūdžius ir gebėjimus, palyginti mokinių pasiekimus šalies mastu, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas kandidatų atrankai į aukštąsias ir kitas mokyklas. Šiuo mokinių žinių ir gebėjimų tikrinimu stengiamasi daryti įtaką istorijos mokymo(si) procesui: skatinti mokytojus ir mokinius tobulinti istorijos mokymą ir mokymąsi.

II. ISTORIJOS MOKYMOŠI TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

4. Istorijos mokymasis mokykloje yra bendrojo ugdymo dalis. Vidurinio ugdymo pakopoje mokinys gali mokytis istorijos bendruoju arba išplėstiniu kursu. Tačiau istorijos skirtingų kursų mokymosi mokykloje bendrieji tikslai išlieka tie patys. Svarbiausias istorijos mokymo vidurinėje mokykloje tikslas – ugdyti istorinį mąstymą ir supratimą, kad šiandienos pasaulis yra istorinės raidos rezultatas. Per istorijos pamokas mokinys turėtų išmokti pažinti, suprasti ir vertinti praeitį remdamasis pagrindiniais istorijos tyrimo būdais (duomenų rinkimu, analize, lyginimu, įrodymu, sinteze, išvadų darymu), gebėti interpretuoti bei aiškinti praeities faktus.

5. Baigęs vidurinio ugdymo programą, mokinys turi gebėti:

5.1. nurodyti svarbiausius istorijos įvykius, reiškinius, procesus, lėmusius dabartinio pasaulio susiformavimą;

5.2. paaiškinti lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės istorinę raidą, atskleisti jos ypatumus ir raidos sąsajas su pasaulio istorijos reiškiniais bei procesais;

5.3. žinoti ir suprasti svarbiausių istorinių asmenybių, minimų šioje programoje, vaidmenį istorijoje;

5.4. pasinaudoti istorinėmis žiniomis aiškindamas ir vertindamas įvykius bei reiškinius;

5.5. jungti istorinius faktus į prasmingą visumą, nustatyti reiškinų priežastis, padarinius, kitus tarpusavio ryšius;

5.6. nagrinėti, kritiškai vertinti ir interpretuoti istorinius šaltinius ir istorikų tekstus;

5.7. diskutuoti istorinėmis temomis, argumentuoti savo teiginius, tinkamai vartoti sąvokas.

III. EGZAMINO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

6. Egzaminu siekiama:

6.1. patikrinti ir įvertinti mokinių žinias apie svarbiausius Lietuvos ir pasaulio istorinės raidos faktus, reiškinius, procesus, jų esminius bruožus, tarpusavio sąsajas, istorines sąvokas ir asmenybes, visuomenės ir jos raidos problemų išmanymą;

6.2. patikrinti ir įvertinti mokinių gebėjimą suvokti, nagrinėti, kritiškai vertinti ir interpretuoti istorijos šaltinius, istorikų tekstus, juos lyginti ir daryti argumentuotą išvadą;

6.3. patikrinti ir įvertinti mokinių gebėjimą taikyti istorijos žinias aiškinant istorinių šaltinių ir istorikų tekstų turinį, jų kontekstą bei dabarties pasaulio įvykių, reiškinų, procesų atsiradimo priežastis ir pasekmes, naudojant žemėlapius, lokalizuojant svarbiausius įvykius.

IV. MOKINIŲ GEBĖJIMAI

7. Egzamino metu vertinami šie mokinių gebėjimai:

7.1. žinios ir supratimas, t. y. svarbiausių Lietuvos ir pasaulio istorinės raidos faktų, reiškinių, procesų žinojimas ir supratimas; gebėjimas tinkamai vartoti sąvokas; istorinių asmenybių vaidmens žmonijos istorijoje suvokimas; priešasčių ir pasekmių, įvykių reikšmingumo bei jų raidos, skirtingų požiūrių supratimas;

7.2. žinių taikymas, gebėjimas tyrinėti ir vertinti, t. y. istorinių šaltinių ir istorikų tekstų nagrinėjimas ir lyginimas, jų kritinis vertinimas ir interpretavimas, priežasties, pasekmės ir reikšmės nustatymas, išvadų darymas ir jų pagrindimas, gebėjimas taikyti istorijos žinias aiškinant šaltinių turinį ir kontekstą, nustatant ir aiškinant požiūrius bei interpretacijas.

V. EGZAMINO REIKALAVIMAI

8. Programos 1 priede pateikiami mokinių, laikančių istorijos egzaminą, gebėjimų reikalavimai. Reikalavimai mokiniams, kurie mokėsi pagal išplėstinio kurso programą apima ir bendrojo kurso reikalavimus. Nurodyti mokinių gebėjimai tikrinami pagal egzamino programos 2 priede nurodytą tematiką.

VI. EGZAMINO TEMATIKA

9. Egzamino turinys suskirstytas į 15 temų:

- 9.1. Senovės Graikijos ir Romos civilizacijos.
- 9.2. Krikščionybės atsiradimas ir plitimas.
- 9.3. Europos vidurinių amžių visuomenės, politinės santvarkos ir kultūros bruožai.
- 9.4. Lietuvos valstybė nuo susidarymo iki Liublino unijos.
- 9.5. Pasaulis ir Lietuva naujųjų amžių pradžioje.
- 9.6. Lenkijos–Lietuvos valstybės (Abiejų Tautų Respublikos) raida XVI a. antrojoje pusėje – XVIII a.
- 9.7. Švietimo epocha ir jos idėjų nulemti politiniai bei visuomeniniai pokyčiai.
- 9.8. Lietuva Rusijos imperijos valdžioje.
- 9.9. Svarbiausi politinės, ekonominės ir socialinės pasaulio raidos XIX a. bruožai.
- 9.10. Pirmasis pasaulinis karas ir jo padariniai.
- 9.11. Pasaulis ir Lietuva tarp dviejų pasaulinių karų.
- 9.12. Antrasis pasaulinis karas ir jo padariniai.
- 9.13. Pasaulis ir Lietuva šaltojo karo metais.
- 9.14. Pasaulis ir Lietuva XX–XXI amžių sandūroje.
- 9.15. Politinis šiuolaikinės visuomenės gyvenimas.

10. Programos 2 priede išdėstyta istorijos egzamino tematika ir išsamesnis jos atskleidimas. Istorijos egzamino išplėstinio kurso temų turinys apima ir bendrojo kurso istorijos egzamino turinį.

11. Mokiniai turėtų žinoti programoje nurodytas datas ir asmenybes, suvokti nurodytų istorinių asmenybių vaidmenį. Jeigu programoje istorinė asmenybė nenurodoma, teste nebus užduočių, reikalaujančių žinoti istorinio asmens veiklos faktus. Tačiau užduotyse pateikiamuose šaltiniuose gali būti minimos istorinės asmenybės, kurios padėtų mokiniui atpažinti epochą ar aprašomus įvykius. Kai prie programoje minimo įvykio nėra nurodyta konkreti data, mokinys turėtų žinoti amžių, istorinę epochą, suvokti įvykių chronologinę seką.

12. Mokinys privalo žinoti istorijos sąvokų reikšmes ir gebėti tas sąvokas tinkamai vartoti.

VII. EGZAMINO UŽDUOTIES STRUKTŪRA

13. Egzamino užduotis sudaro klausimai iš pasaulio, Lietuvos istorijos ir šiuolaikinės visuomenės politinio gyvenimo. Pasaulio istorijai skiriama apie 50 proc., Lietuvos istorijai – apie 40 proc., o šiuolaikinės visuomenės politiniam gyvenimui – apie 10 proc. visų klausimų. Chronologijos požiūriu istorijos klausimai jungiami į tris grupes:

- 13.1. Senovė ir viduriniai amžiai (iki XV amžiaus pabaigos). Šiai grupei skiriama apie 25 % visų klausimų.
- 13.2. Naujieji amžiai (XV amžiaus pabaiga–XX amžiaus pradžia). Šiai grupei skiriama apie 25 % visų klausimų.
- 13.3. Naujausioji istorija (XX–XXI a.). Šiai grupei skiriama apie 40 % visų klausimų.
14. Politiniam šiuolaikinės visuomenės gyvenimui skiriama 10 % visų klausimų.
15. Egzamino užduotys metodiniu požiūriu susideda iš dviejų dalių.

15.1. Pirmoji dalis – klausimai, į kuriuos atsakant reikia pasirinkti vieną teisingą atsakymą iš kelių pateiktųjų.

15.2. Antrąją dalį sudaro klausimai, į kuriuos atsakant reikia nagrinėti istorijos šaltinius (tekstus, statistinę informaciją, iliustracijas, žemėlapius ir kt.) bei istorinių veikalų fragmentus. Juose reikalaujama parodyti istorijos žinias ir gebėjimą nagrinėti bei vertinti patį dokumentą, rasti reikalingą informaciją

užduotims atlikti ir problemoms spręsti, atpažinti įvykius ir procesus, susieti pateiktą informaciją su žinomu istorijos kontekstu ir t. t.

16. Už pirmąją egzamino dalį galima surinkti 25 - 35 % taškų, už antrąją – 65 - 75 %. Užduotyje pateikiami įvairaus sudėtingumo klausimai: 30 % lengvų, 40 % vidutinio sunkumo ir 30 proc. sudėtingų. Apie 40 proc. istorijos egzamino užduočių susijusios su žiniomis ir gebėjimais, įgyjamais mokantis istorijos pagal bendrojo kurso programą.

VIII. EGZAMINO MATRICA

17. Istorijos egzamino matrica

TEMOS (PASAULIO ISTORIJA – 50%, LIETUVOS ISTORIJA – 40%)	ŽINIOS IR SUPRATIMAS	ŽINIŲ TAIKYMAS, GEBĖJIMAS NAGRINĖTI IR VERTINTI	%
Senovė ir viduriniai amžiai			25
Naujieji amžiai			25
Naujausioji istorija (XX–XXI a.)			40
Politinis šiuolaikinės visuomenės gyvenimas			10
%	50	50	

IX. VERTINIMAS

18. Maksimalus taškų skaičius už teisingai atliktas egzamino užduotis yra 100.

19. Egzamino vertinimas yra norminis. Egzaminas administruojamas egzaminų centruose. Mokinių darbai vertinami centralizuotai, vadovaujantis vertinimo instrukcijomis. Kiekvieną darbą vertina du vertintojai. Jų nuomonėms išsiskyrus, sprendimą priima trečiasis vyresnysis vertintojas. Egzaminą išlaikiusių mokinių rezultatai lyginami tarpusavyje ir vertinami normine 100 balų skale.

ISTORIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO REIKALAVIMAI

GEBĖJIMŲ GRUPĖS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
1. Istorinės raidos suvokimas	<p>Nurodyti ir gebėti apibūdinti svarbiausius įvykius, kurie lėmė istorinę žmonijos raidą.</p> <p>Lyginti istorijos faktus ir reiškinius.</p> <p>Apibūdinti istorinių asmenybių (minimų istorijos brandos egzaminų programoje (toliau vadinama programa) vaidmenį Lietuvos ir pasaulio istorijoje.</p>	<p>Nurodyti ir gebėti apibūdinti svarbiausias istorines epochas, jų chronologines ribas, Lietuvos valstybės ir visuomenės raidos etapus.</p> <p>Nurodyti ir susieti tarpusavyje Lietuvos ir pasaulio istorinės raidos faktus, reiškinius ir procesus (minimus programoje)</p> <p>Susieti istorinių asmenybių (minimų programoje) veiklą su programoje nurodytais istoriniais įvykiais.</p>
2. Istorinės erdvės ir laiko supratimas	<p>Nurodyti svarbiausius Lietuvos ir pasaulio istorinės raidos faktus ir reiškinius.</p> <p>Nurodyti svarbiausias istorines epochas, Lietuvos valstybės ir visuomenės raidos etapus.</p> <p>Naudotis istoriniu žemėlapiu, lokalizuoti svarbiausius istorinius įvykius.</p>	<p>Nurodyti svarbiausias istorines epochas ir jų chronologines ribas. Gebėti susieti istorinę erdvę su konkrečios epochos Lietuvos ir pasaulio istorine raida.</p> <p>Naudojantis istoriniu žemėlapiu, atskleisti ir aiškinti svarbiausius teritorinius pasaulio ir Lietuvos pokyčius.</p>
3. Istorijos šaltinių tyrimas	<p>Suvokti istorinių šaltinių svarbą praeities pažinimui.</p> <p>Naudoti istorijos šaltinius ir istorikų tekstus informacijai gauti ir išvadoms daryti.</p> <p>Vertinti istorijos šaltinius ir istorikų tekstus pagal pateiktus kriterijus.</p> <p>Lyginti istorinius šaltinius ir istorikų tekstus.</p>	<p>Nagrinėti, interpretuoti ir kritiškai vertinti istorinius šaltinius bei istorikų tekstus.</p> <p>Naudotis iš karto keliais šaltiniais ir gretinti skirtingų šaltinių ir istorikų tekstų informaciją.</p> <p>Sieti istorinius šaltinius su istoriniu kontekstu.</p>
4. Istorijos analizė ir interpretacija	<p>Jungti istorinius faktus į prasmingą visumą, nustatyti reiškinių priežastis, pasekmes bei padarinius.</p> <p>Nusakyti priežasties ir išskirti dingsties vaidmenį istorijoje, mokėti jas skirti istorinių reiškinių aprašymuose.</p>	<p>Paašškinti istorinio tęstinumo ir kaitos priežastis bei padarinius.</p> <p>Paašškinti Lietuvoje ir pasaulyje vykusius istorinių reiškinių bei procesų abipusius ryšius.</p> <p>Suprasti skirtingas istorijos interpretacijas, paašškinti, kaip autorių pozicija ir šaltinių atranka lemia istorinę interpretaciją.</p>
5. Istorijos supratimo raiška	<p>Dėstyti savo istorinį supratimą.</p> <p>Daryti išvadas ir jas pagrįsti, argumentuoti pateiktus teiginius.</p> <p>Tinkamai vartoti istorijos kurso sąvokas.</p>	<p>Argumentuotai sklandžiai dėstyti savo požiūrį ir jį pagrįsti.</p> <p>Atskleisti istorijos kurso sąvokų turinį ir mokėti tiksliai jas vartoti.</p> <p>Gebėti vartoti sąvokas, naudoti datas, būtinas istoriniam įvykiui ar laikotarpiui apibūdinti ir paašškinti.</p>

ISTORIJOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO TEMATIKA

TEMOS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
1. Senovės Graikijos ir Romos civilizacijos	<p>Graikų kolonizacija. Atėnų demokratija. Periklis. Graikų civilizacijos laimėjimai. Graikų religija. Aleksandro Makedoniečio žygių reikšmė. Romos valstybės susikūrimas, jos teritorijos augimas, respublikos tapimas imperija, imperijos teritorijos padalijimas, Vakarų Romos imperijos žlugimas (476 m.). Romėnų civilizacijos laimėjimai. Romėnų religija. Didžiojo tautų kraustymosi reikšmė Vakarų Romos imperijos žlugimui.</p>	<p>Svarbiausi antikos istorijos pažinimo šaltiniai. Herodotas. Atėnų ir Spartos valdymo ypatumai. Graikų kultūra, jos reikšmė Europos kultūros istorijai. Sokratas, Platonas, Aristotelis. Aleksandro Makedoniečio karinės, valstybinės ir kultūrinės veiklos reikšmė antikos istorijai. Helenizmas. Graikijos ir Romos kultūros panašumai ir skirtumai. Romos respublikos ir imperijos esminiai bruožai. Gajus Julijus Cezaris. Oktavianas Augustas. Konstantinas Didysis.</p>
2. Krikščionybės atsiradimas ir plitimas	<p>Krikščionybės atsiradimas. Svarbiausios Jėzaus Kristaus mokymo idėjos. Krikščionybės plitimas ir tapimas Romos valstybine religija. Krikščionybės plitimas viduriniais amžiais Europoje. Krikščionybės kelias į Lietuvą. Lietuvos krikšto problema: Mindaugo krikštas (1251 m.), Lietuvos krikštas (1387 m.). Jogaila.</p>	<p>Biblija: Senasis Testamentas ir Naujasis Testamentas. Jėzaus Kristaus mokymo ir krikščionybės reikšmė žmonijos istorijai Katalikybės ir stačiatikybės išplitimo regionai. Bažnyčios vaidmuo viduriniais amžiais. Žemaitijos krikštas.</p>
3. Europos vidurinių amžių visuomenės, politinės santvarkos ir kultūros bruožai	<p>Svarbiausi viduramžių visuomenės bruožai. Viduramžių visuomenės struktūra, ūkis, pagrindiniai verslai, technika. Vidurinių amžių miestas. Amatai ir prekyba. Valstybių kūrimasis (Frankų imperija, Lenkija, Kijevo Rusia). Vidurinių amžių menas (gotika). Islamo atsiradimas. Mahometas. Kryžiaus žygių esmė.</p>	<p>Frankų imperija (800 m.). Karolis Didysis. Šventoji Romos imperija. Bizantijos reikšmė pasaulio istorijai. Bizantijos žlugimas (1453 m.). Arabų skverbimasis į Europą. Feodalinis susiskaldymas ir centralizuotų valstybių kūrimasis (Anglija ir Prancūzija). Vidurinių amžių švietimas, mokslas ir žmogaus pasaulėžiūra.</p>
4. Lietuvos valstybė nuo susidarymo iki Liublino unijos	<p>Lietuvos valstybės susikūrimas. Mindaugo karūnavimas (1253 m.). LDK iki XIV a. pabaigos: teritorijos augimas. Gediminas. Vilnius – LDK sostinė (1323 m.). Karų su ordiniais epocha. Žalgirio mūšis (1410 m.). LDK didysis kunigaikštis Vytautas. LDK dinastinės unijos su Lenkijos karalyste laikotarpiu (1386–1569):</p>	<p>Lietuvos valstybės integracijos į krikščioniškąją Europą problemiškas. Lietuvos santykiai su kaimynais ir Europa Gedimino, Kęstučio ir Algirdo laikais. Krėvos sutartis (1385 m.). LDK 1386–1569 m.: valstybės, visuomenės, ūkio, kultūros pokyčiai.</p>

TEMOS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
	krikštas; valstybės valdymas; santykiai su Lenkija; luominė visuomenė.	
5. Pasaulis ir Lietuva naujųjų amžių pradžioje	Mokslo ir technikos išradimai; didieji geografiniai atradimai (Kristupas Kolumbas, Amerikos atradimas (1492 m.), Ferdinandas Magėlanas). Renesansas. Reformacija. Martynas Liuteris. Kontreformacija. Martyno Mažvydo „Katekizmas“ (1547 m.). Vilniaus universitetas (1579 m.).	Pasaulis žengia į naujuosius laikus: požymiai, liudijantys, kad pasibaigė viduramžiai ir prasidėjo naujieji laikai. Kapitalizmo atsiradimas. Europos ekspansija į pasaulį ir jos pasekmės. Humanizmas. Erazmas Roterdamietis, Leonardas da Vinčis, Mikelandželas. Mikalojus Kopernikas. Reformacijos (1517 m.) išplitimas Europoje. Barokas. Lietuvos visuomenės religinė įvairovė. Lietuva naujųjų amžių pradžioje: reformacija, politinio gyvenimo permainos, ūkio pokyčiai (Valakų reforma). Lietuvos statutai.
6. Lenkijos-Lietuvos valstybės (Abiejų Tautų Respublikos) raida XVI a. antrojoje pusėje – XVIII a.	1569 m. Liublino unija, jos sudarymo priežastys ir rezultatai. Žygimantas Augustas. LDK valstybingumo raida Abiejų Tautų Respublikoje. Karai ir jų pasekmės. Ūkiniai pokyčiai ir demografinė krizė. Kultūros ir švietimo raida. Užsienio valstybių įtaka vidaus gyvenimui. Stanislovas Augustas Poniatovskis. 1772, 1793, 1795 m. padalijimai.	Liublino unijos sudarymo tarptautinis kontekstas ir reikšmė. LDK Abiejų Tautų Respublikoje: naujas valstybės ir visuomenės modelis. Kultūros, švietimo, mokslo raida naujomis sąlygomis. Abraomas Kulvietis. Mikalojus Daukša. Vidinės ir tarptautinės padalijimų priežastys. Naujų idėjų sklaida Europoje ir pastangos reformuoti Abiejų Tautų Respubliką. 1791 m. gegužės 3 d. konstitucija. Tado Kosciuškos sukilimas (1794 m.). Vidinės ir tarptautinės padalijimų pasekmės.
7. Švietimo epocha ir jos idėjų nulemti politiniai bei visuomeniniai pokyčiai	Šviečiamojo sąjūdžio (apšvietos) idėjos (Šarlis Monteskjė). JAV susikūrimas (Džordžas Vašingtonas). Didžioji Prancūzijos revoliucija (1789 m.). Napoleono Bonaparto epocha: svarbiausi jos bruožai. Vienos kongresas (1815 m.) ir politiniai bei teritoriniai pokyčiai Europoje.	Šviečiamojo sąjūdžio idėjų sklaida ir poveikis Europos ir Lietuvos visuomenei. 1776 m. JAV Nepriklausomybės deklaracija. JAV konstitucija (1787 m.). 1789 m. Žmogaus ir piliečio teisių deklaracija. Edukacinė komisija. Ketverių metų seimo reformos.
8. Lietuva Rusijos imperijos valdžioje	Lietuvos įjungimas į Rusijos imperijos sudėtį. Užnemunės likimas. Lietuva Prancūzijos ir Rusijos karo (1812 m.) metu. Rusijos carų politika ir priešinimasis jai: 1830–1831 ir 1863–1864 m. sukilimai Lenkijoje ir Lietuvoje (tikslai ir rezultatai). Baudžios panaikinimo (1861 m.)	Lietuvos bajorijos politiniai siekiai Prancūzijos ir Rusijos karo metu. Tautinis atgimimas ir lietuvių savimonės raida. Simonas Daukantas. Motiejus Valančius. 1863–1864 m. sukilimo vadai: Zigmantas Sierakauskas, Konstantinas Kalinauskas, Antanas Mackevičius. Politinių partijų kūrimasis: Lietuvos

TEMOS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
	<p>Rusijoje ir Lietuvoje poveikis visuomenės raidai.</p> <p>Lietuva spaudos draudimo metais (1864–1904 m.). Lietuvos visuomenės priešinimasis: knygnešystė, slaptosios mokyklos, lietuviška spauda („Aušra“ ir „Varpas“). Vincas Kudirka. Jonas Basanavičius.</p>	<p>socialdemokratų, Lietuvos demokratų ir Lietuvos krikščionių demokratų partijos.</p> <p>Tautinis ir kultūrinis Mažosios Lietuvos judėjimas.</p> <p>Didysis Vilniaus Seimas (1905 m.) ir jo reikšmė.</p>
<p>9. Svarbiausi politinės, ekonominės ir socialinės pasaulio raidos XIX a. bruožai</p>	<p>Pramonės perversmas. Mokslo ir technikos naujovės.</p> <p>Pramonės perversmo svarba gamybos apimties didėjimui, transporto sistemos plėtrai, urbanizacijai, visuomenės struktūrai, gyvenimo būdo ir buitės pokyčiams.</p> <p>Kolonializmas.</p>	<p>Pramonės perversmo raidos netolygumas įvairiose šalyse (Anglija, Vokietija, Rusija).</p> <p>Svarbiausių XIX a. politinių teorijų (liberalizmo, konservatizmo, socializmo) esmė.</p> <p>Nacionalizmo atsiradimas ir tautiniai sąjūdžiai Europoje, Osmanų, Austrijos-Vengrijos ir Rusijos imperijose.</p> <p>JAV pilietinio karo priežastys ir rezultatai. Abraomas Linkolnas.</p> <p>Italijos ir Vokietijos (1871 m.) suvienytų valstybių susikūrimas. Otas fon Bismarkas.</p>
<p>10. Pirmasis pasaulinis karas ir jo padariniai.</p>	<p>Kariniai blokai: Trilypė sąjunga ir Antantė.</p> <p>Karo (1914–1918 m.) priežastys ir rezultatai.</p> <p>1917 m. revoliucijų Rusijoje padariniai.</p> <p>Paryžiaus taikos konferencija.</p> <p>Versalio taika: politiniai ir teritoriniai pokyčiai Europoje.</p> <p>Tautų Sąjungos sukūrimas.</p> <p>Lietuvos valstybės atkūrimas. 1918 m. vasario 16 d. Aktas ir Lietuvos Tarybos pastangos jį įgyvendinti.</p>	<p>Tarptautiniai santykiai XX a. pradžioje.</p> <p>Lietuva vokiečių okupacijos metais (1915–1918 m.).</p> <p>Lietuvių politiniai siekiai Pirmojo pasaulinio karo pabaigoje.</p> <p>1917 m. gruodžio 11 d. ir 1918 m. vasario 16 d. aktų dėl Lietuvos valstybingumo atkūrimo panašumai ir skirtumai.</p>
<p>11. Pasaulis ir Lietuva tarp dviejų pasaulinių karų</p>	<p>Bolševikų režimo ypatumai Rusijoje. Vladimiras Leninas. Josifas Stalinas.</p> <p>Italų fašizmas. Benito Mussolini.</p> <p>Didžioji ekonominė krizė (1929 m.).</p> <p>Nacionalsocialistų atėjimas į valdžią (1933 m.). Adolfas Hitleris.</p> <p>Lietuvos valstybės kūrimasis.</p> <p>Steigiamasis seimas (1920–1922 m.) ir jo reformos. Nepriklausomybės kovos.</p> <p>Vilniaus pradimas 1920 m. ir Klaipėdos prisijungimas 1923 m.</p> <p>Parlamentinio (1920–1926 m.) ir autoritarinio (1926–1940 m.) valdymo Lietuvoje skirtumai. Lietuvos Respublikos prezidentai: Antanas Smetona, Aleksandras Stulginskis, Kazys Grinius.</p>	<p>Demokratiškos valstybių raidos ypatybės.</p> <p>Diktatūros Europos šalyse, jų panašumai ir skirtumai. Totalitarizmas ir autoritarizmas. Pilietinio karo Ispanijoje esmė.</p> <p>Lietuvos konstitucijos (1922 m. ir 1938 m.) ir jų skirtumai.</p> <p>Svarbiausios Lietuvos užsienio politikos problemos: santykiai su Lenkija ir Vokietija. Vilniaus ir Klaipėdos krašto problemos.</p> <p>Socialinė, ekonominė ir kultūrinė Lietuvos raida.</p>

TEMOS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
<p>12. Antrasis pasaulinis karas ir jo padariniai</p>	<p>Antrojo pasaulinio karo priežastys. Molotovo ir Ribentropo paktas. Svarbiausi karo eigos 1939–1945 metais įvykiai Europoje ir Lietuvoje: karo pradžia (1939–09–01), Vokietijos ir Sovietų Sąjungos agresija prieš Lenkiją, Sovietų Sąjungos ir Suomijos karas, Prancūzijos kapituliacija, SSRS okupuoja Lietuvą 1940–06–15, Lietuvos sovietizacija, represijos. 1941 m. birželio trėmimas. Vokietija užpuola Sovietų Sąjungą (1941–06–22), Stalingrado ir Kursko mūšiai, Antrasis frontas.</p> <p>Lietuva nacių okupacijos metais: Birželio sukilimas, holokaustas, antinacinė rezistencija.</p> <p>Antrojo pasaulinio karo padariniai: teritoriniai ir politiniai pokyčiai Europoje. Jėgų pusiausvyros pokyčiai pasaulyje. SSRS įtakos Rytų Europoje išaugimas.</p>	<p>Tarptautinių santykių komplikavimasis 4-ojo dešimtmečio antrojoje pusėje (Austrijos prijungimas, Miuncheno susitarimas ir Čekoslovakijos okupacija).</p> <p>Lietuvos tarptautinė padėtis 4-ojo dešimtmečio pabaigoje. Ultimatyvų Lenkijos nota Lietuvai (1938 m.), Klaipėdos krašto netektis (1939 m. kovo mėn.), Vilniaus perdavimas Lietuvai (1939 m. spalio mėn.). Sovietų Sąjungos ir Vokietijos sutartys (1939 08 23, 1939 09 28) ir Lietuva. „Keistasis karas“.</p> <p>Antihitlerinės koalicijos susikūrimas ir jos kova su Vokietija, Japonija ir jų sąjungininkais. Vinstonas Čerčilis. Franklynas Ruzveltas. Josifas Stalinas. Šarlis de Golis.</p> <p>Karo nusikaltimai. Holokaustas. Vokietijos kapituliacija.</p> <p>Atominio ginklo panaudojimas. Japonijos kapituliacija.</p> <p>Niurnbergo procesas.</p> <p>Sovietų ir nacių politikos Lietuvoje skirtumai ir panašumai politiniame, socialiniame, ūkiniame, kultūriniame krašto gyvenime. Antisovietinė ir antinacinė rezistencija. Lietuvos laikinoji vyriausybė. Juozas Ambrazevičius.</p>
<p>13. Pasaulis ir Lietuva Šaltojo karo metais</p>	<p>JTO sukūrimas.</p> <p>Šaltojo karo esmė. Komunistinių režimų susikūrimas Rytų Europos šalyse. Berlyno siena.</p> <p>Rytų ir Vakarų dialogas.</p> <p>„Atšilimo“ laikotarpis. Nikita Chruščiovas. Antanas Sniečkus. Stagnacija. Leonidas Brežnevas.</p> <p>Vidurio ir Rytų Europos tautų kova su komunistiniu režimu: Vengrija (1956 m.), Čekoslovakija (1968 m.), Lenkija (1980–1981 m.).</p> <p>Kolonijinės sistemos suirimas.</p> <p>Svarbiausi demokratinių ir totalitarinių šalių raidos skirtumai.</p> <p>Antroji Lietuvos okupacija: sovietizacija, represijos, partizaninis pasipriešinimas.</p>	<p>Teritorinių ir politinių pokyčių Europoje po Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų palyginimas.</p> <p>JTO vaidmuo pasaulinėje politikoje.</p> <p>Trumeno doktrina. Maršalo planas.</p> <p>Komunizmo ekspansija pasaulyje.</p> <p>Šaltojo karo poveikis Europos ir pasaulio raidai.</p> <p>JAV ir SSRS vaidmuo pokario pasaulyje.</p> <p>Svarbiausi šaltojo karo įvykiai: karinių blokų susikūrimas, branduolinis ginklavimasis, lokaliniai konfliktai (Korėjos karas, Karibų krizė (1962 m.), Vietnamo karas, Afganistano karas, Palestinos problema).</p> <p>Tautinių vertybių ir valstybingumo idėjų saugojimas Lietuvoje bei pasipriešinimas režimui: ginkluota rezistencija (1944/45 – 1953). Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. Deklaracija. Jonas Žemaitis-Vytautas. Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Juozas Lukša-</p>

TEMOS	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL BENDROJO KURSO PROGRAMĄ	REIKALAVIMAI MOKINIAMS, KURIE MOKĖSI PAGAL IŠPLĖSTINIO KURSO PROGRAMĄ
<p>14. Pasaulis ir Lietuva XX–XXI amžių sandūroje</p>	<p>„Perestroika“ SSRS. Michailas Gorbačiovas. Tarptautinių santykių pokyčiai. SSRS ir pasaulinės komunizmo sistemos žlugimas. Teritoriniai ir politiniai pokyčiai Europoje. Europos Ekonominės Bendrijos tapimas Europos Sąjunga. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas (1990 m. kovo 11 d.). 1991 m. sausio 13 d. įvykiai Lietuvoje. Lietuvos integracija į Vakarų ūkines, politines ir karines struktūras. Svarbiausios šiandieninio pasaulio ir Lietuvos problemos.</p>	<p>Daumantas. Disidentinis judėjimas: nelegali spauda (Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika), 1972 m. įvykiai Kaune. Romas Kalanta. Helsinkio grupė. Lietuvos laisvės lyga. Mokslo ir technikos pažanga.</p> <p>Pokomunistinių šalių ūkio ir politinės raidos problemos. Lietuvos politinės, ekonominės ir visuomenės raidos problemos. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis (1988 m.). Vytautas Landsbergis. Europos integracijos procesai. Lietuvos įstojimas į JTO (1991 m.). Lietuvos įstojimas į NATO ir Europos Sąjungą (2004 m.). Lietuvos Respublikos prezidentai.</p>
<p>15. Politinis šiuolaikinės visuomenės gyvenimas</p>	<p>Valstybė. Valdžia. Žmogaus ir piliečio teisės. Demokratijos esmė. Diktatūros ir jų formos. Rinkimai. Rinkimų sistemos: proporcingo atstovavimo ir daugumos atstovavimo (mažoritarinė). Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992 m.) apie valstybės santvarką: Lietuvos Respublikos Seimas, jo rinkimų tvarka ir funkcijos; Respublikos Prezidentas, jo rinkimų tvarka ir įgaliojimai; Lietuvos Respublikos Vyriausybė, jos formavimas ir funkcijos. Svarbiausios tarptautinės organizacijos – JTO, NATO, ES ir Lietuva.</p>	<p>Rinkimų cenzai ir rinkimų procesas. Rinkimų sistemų pranašumai ir trūkumai. Politinių partijų vaidmuo. Jų skirtumai nuo kitų organizacijų. Svarbiausios Lietuvos parlamentinės partijos. Pagrindiniai demokratinio valdymo modeliai. Interesų grupių vaidmuo politiniame procese. Lietuvos Respublikos Konstitucija apie valstybę ir visuomenę. Dabartinės politinės, ekonominės ir visuomenės raidos problemos.</p>